

СТАНОВИЩЕ

за дисертация на тема “Сецесионът в творчеството на Николай Райнов”
на Станислава Валериева Николова

от доц. д.изк. Незабравка Иванова

Дисертационният труд на Станислава Николова е посветен на интересна и значима тема за творчеството на Николай Райнов, свързано със сецесиона. Разглеждат се онези страни на неговото творческо наследство, които са неизследвани, някои непубликувани или подценявани до сега като например авторски военни картички, създадени в периода 1914 – 1918 години, кавалетни графики и многобройни полиграфски произведения.

Дисертацията е в обем 320 страници, от които 216 текстово изложение и отделно приложение, което се състои от 313 илюстрации. Структурата е логично построена и отговаря на изследователския метод на авторката. Първа глава разглежда “Сецесионът в Европа и България”, която се състои от няколко раздела, обясняващи появата и развитието на сецесиона, особености на европейския сецесион и от там изследването върви към осветляване на сецесиона в българското изобразително изкуство, за да се достигне до възгледите на Николай Райнов за стила в изкуството. Отделено е задълбочено внимание на трактовката на Н. Райнов на орнамента като съществен и основен елемент на стилообразуването. Именно в статиите на Райнов са търсени обяснения на основните насоки на неговото собствено, самобитно изразяване.

Втора глава изцяло е посветена на сецесионът в графичното творчество на Николай Райнов, което включва както кавалетната, така и печатната приложна графика. Именно сецесионните идеи за синтеза в изкуството, твърди авторката на дисертацията, водят до появата на нов тип художник в нашето изкуство, художник, който не се ограничава в кавалетната живопис, а е еднакво активен и в други творчески сфери, като например оформление на корици на негови и чужди книги, винетки, концовки, украса на списания, вестници и картички и др.

В графиките и рисунките се вижда ясно принципът на работа и мястото и значението на рисунката като например раждането на идеята и нейното въплъщение в замислената творба, стремежа към “красивото”, към изтънчения силует на флоралните мотиви. Една образност която се стреми към български вариант на сецесионния декоративизъм.

Графиките на художника бележат важно място в историята на българското изкуство през периода на 20-те години на XX век. Неговото име се нарежда сред имената на Васил Захариев и Сирак Скитник, а и сред по-късните художници-графици, които сочат пътя на модернизма у нас.

Графичното творчество на Н. Райнов е разгледано на фона на българската периодика от първите две десетилетия на XX век, където тя е подчинена преди всичко на сецесионните тежнения. Вестници, списания, книги и други печатни форми в това число картички, банкноти, марки и пр. избилстват с декоративни рамки, шрифт, заглавки, концовки и т.н. решени в сецесионната стилистика. В тази посока към модернизъм, са изпълнени литературно-художествени списания, списвани и оформени в символно-сецесионната естетична линия. На сецесионните творби на част от техните автори като например Александър Божинов, Анета Ходина, Гошка Дацов, Никола

Кожухаров и др. Станислава Николова обръща поглед за първи път. Макар и във връзка с творчеството на Н. Райнов, Станислава Николова анализира и техните творби, решени в рамките на сецесионната декорация и орнаментика.

На военните пощенски картички от Н. Райнов е отделено значително място и поради факта, че те не са били до сега обект на изследване. Те са свързани с конкретни исторически събития т.е. с участието на България във войните Балканска, Междусъюзническа, Първата свеовна война. Авторката разглежда причините за появата им, набляга на това, че картичките изобразяват военни части или битки, През периода 1912-1918 г. военните картички на Райнов са сред най-оригиналните примери за модерните сецесионни влияния. Анализът на картичките води до тяхното класифициране, което се прави за първи път в нашата изкуствоведска литература.

В “Сецесионната естетика в книгите на Николай Райнов” се третира предимно илюстрациите и книжното оформление дело на автора, като се подчертава неговия уникален цялостен авторски подход на литературно произведение и графично изграждане. Класифицирани и анализирани са част от най-важните и възлови произведения на автора. По-детайлно са разгледани илюстрациите към “Княз и чума” – произведение анализирано до сега само в литературен план. За първи път се анализират осем от намерените от Станислава Николова илюстрации към това произведение. Подчертава се, че въведената от Н. Райнов орнаментална проза в българската литература е в органично единство с декоративно-орнаменталния негов пластичен стил.

“Сецесионът в живописното творчество на Николай Райнов” е ядрото на трета глава. Станислава Николова разглежда това творчество като художествено явление със своя специфика в контекста на изкуството на 20-те години на XX век. Разглежда го в два раздела. Първият се отнася до акварелните композиции, чиято декоративност и стилизации се разграничават рязко от създаденото през периода. И вторият се отнася до особеностите на “лаковата” живопис. Тази живопис е авторско откритие – лакова техника върху станиол, непозната за нашето изкуство. Художникът оставя единствен представител у нас.

С. Николова анализира “лаковата” живопис, както в исторически план в контекста на източната художествена традиция, така и в творчеството и възгледите на Н. Райнов. Това са предимно пейзажи, които носят “особена духовност и постигат преказно, мистично звучене... това е визуализиране на един тайнствен, езотеричен свят, който съществува и в приказките на писателя.”

В четвърта глава се разглеждат “сецесионни теми, сюжети и мотиви в творчеството на Николай Райнов”. На фона на цялостната сецесионно-символична продукция и в контекста на преводната литература и илюстрации от този период, авторката обяснява, анализира и класифицира художественото наследство на художника. Проблематиката е ситуирана на две части. Първата – образът на жената и втората част - образи на смъртта. “Фолклорни, религиозни и митологични теми”. Със задълбочено разбиране и умело тетиране на образността и изобразителния език на художника, докторантката постига проникновеност и задълбоченост на сецесионното художествено наследство на художника Николай Райнов.

В Заключение Станислава Николова обобщава резултатите от изследването на сецесиона в творчеството на Николай Райнов, но също така убедително аргументира значимостта на неговите пластични достижения и визуален език. Същевременно ясно изразява значимостта на неговото творческо дело в българското изкуство и като художник и като изключителен ерудит.

Приносите на дисертационния труд са ясно и четливо формулирани. Някои от тях биха могли да се обединят. Но това съвсем не омаловажава постигнатото от докторантката във фактологичен и методически аспект.

Въз основа на изваното до тук, убедено считам, че разработката на Станислава Николова притежава всички необходими качества на докторантски труд и предлагам на уважаемото Научно жури да гласув за присъждане на образователната и научна степен "ДОКТОР".

Доц. д.изк. Незабравка Иванова